

Vliegroutes Lelystad Airport brengen
economie Hoenderloo veel schade toe
Onderzoeksresultaten enquête bedrijven in Hoenderloo

Stichting Red de Veluwe

14 december 2017

Inhoud

- Over Hoenderloo
- Opzet onderzoek
- Grote schade aan toerisme & recreatie
- Antwoorden per vraag
- Reacties van deelnemers
- Bijlagen

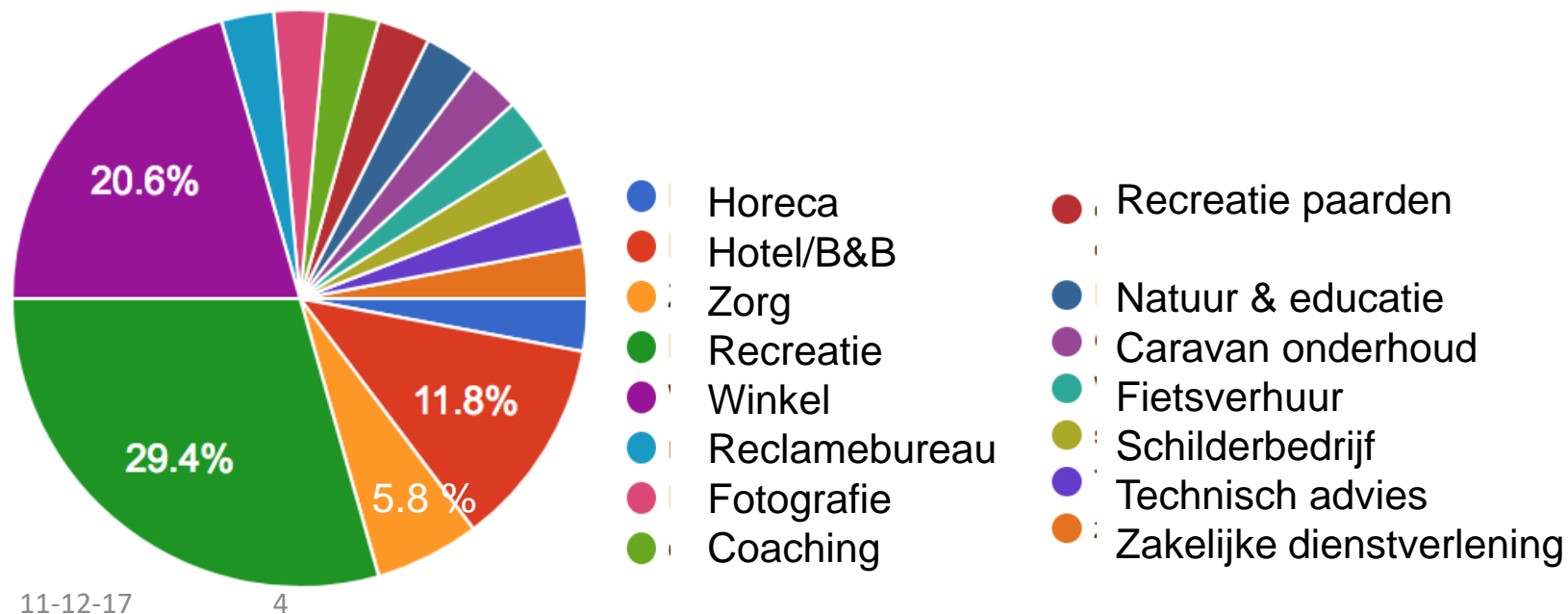
Over Hoenderloo

- Hoenderloo heeft ca.1450 inwoners in het deel van de gemeente Apeldoorn en 65 inwoners in het deel van de gemeente Ede.
- Het dorp ligt in het zuidelijke deel van de Veluwe en grenst aan het Nationaal Park De Hoge Veluwe en het Deelerwoud.
- Het is zeer toeristisch ingesteld met vele campings, bungalow-/recreatieparken, restaurants, hotels en winkels.
- Hoenderloo is ontstaan in 1839, vanuit een aantal verspreide plaggenhutten.

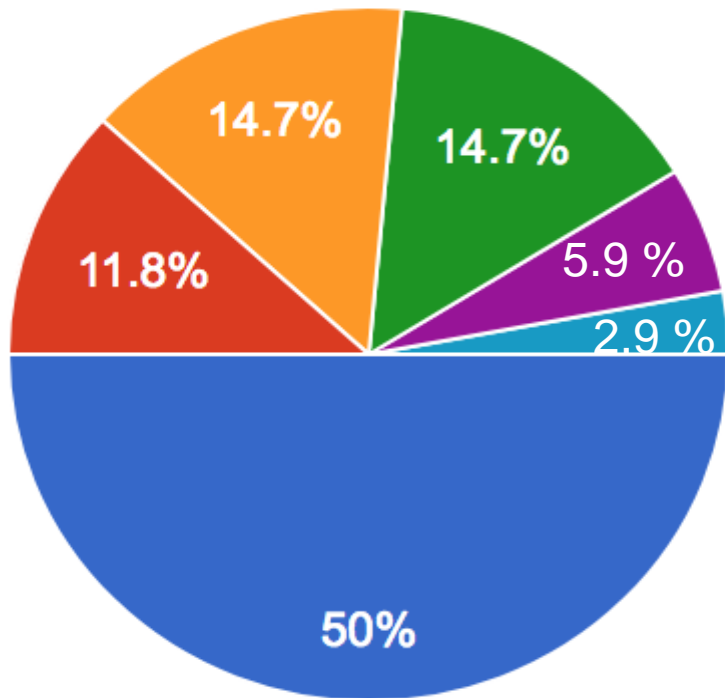
Opzet onderzoek

- 34 bedrijven hebben meegedaan aan een online enquête, waarin gevraagd is 10 vragen te beantwoorden over de impact.
- 70 % van de ondervraagde bedrijven heeft een bedrijfsgrootte kleiner dan 10 man
- 20 % tussen de 10-20 man personeel
- Qua bedrijfstype deed een diverse groep mee aan het onderzoek (zie hieronder).

Omzetgrootte

- 17 bedrijven hebben een omzet van minder dan 200.000 euro per jaar
- 15 bedrijven zitten tussen de 200.000 en 5 miljoen omzet
- 2 bedrijven hebben een omzet van 5-25 miljoen en 1 tussen de 25-100 miljoen

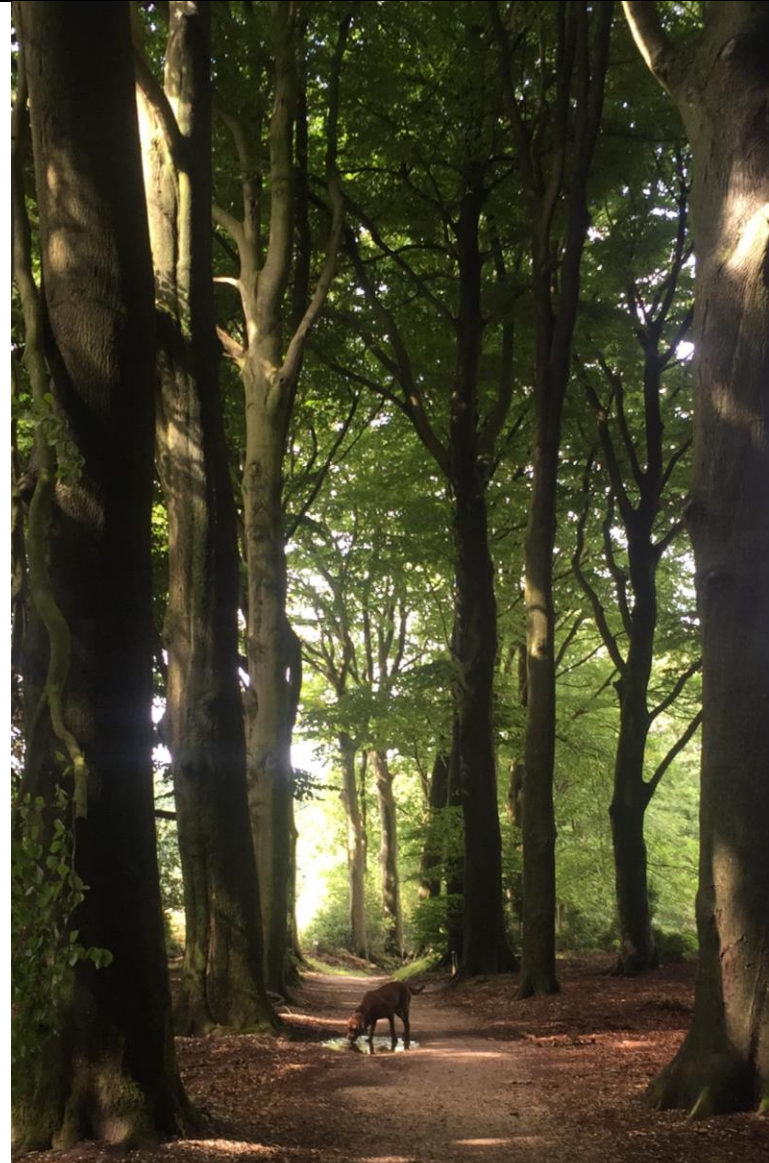
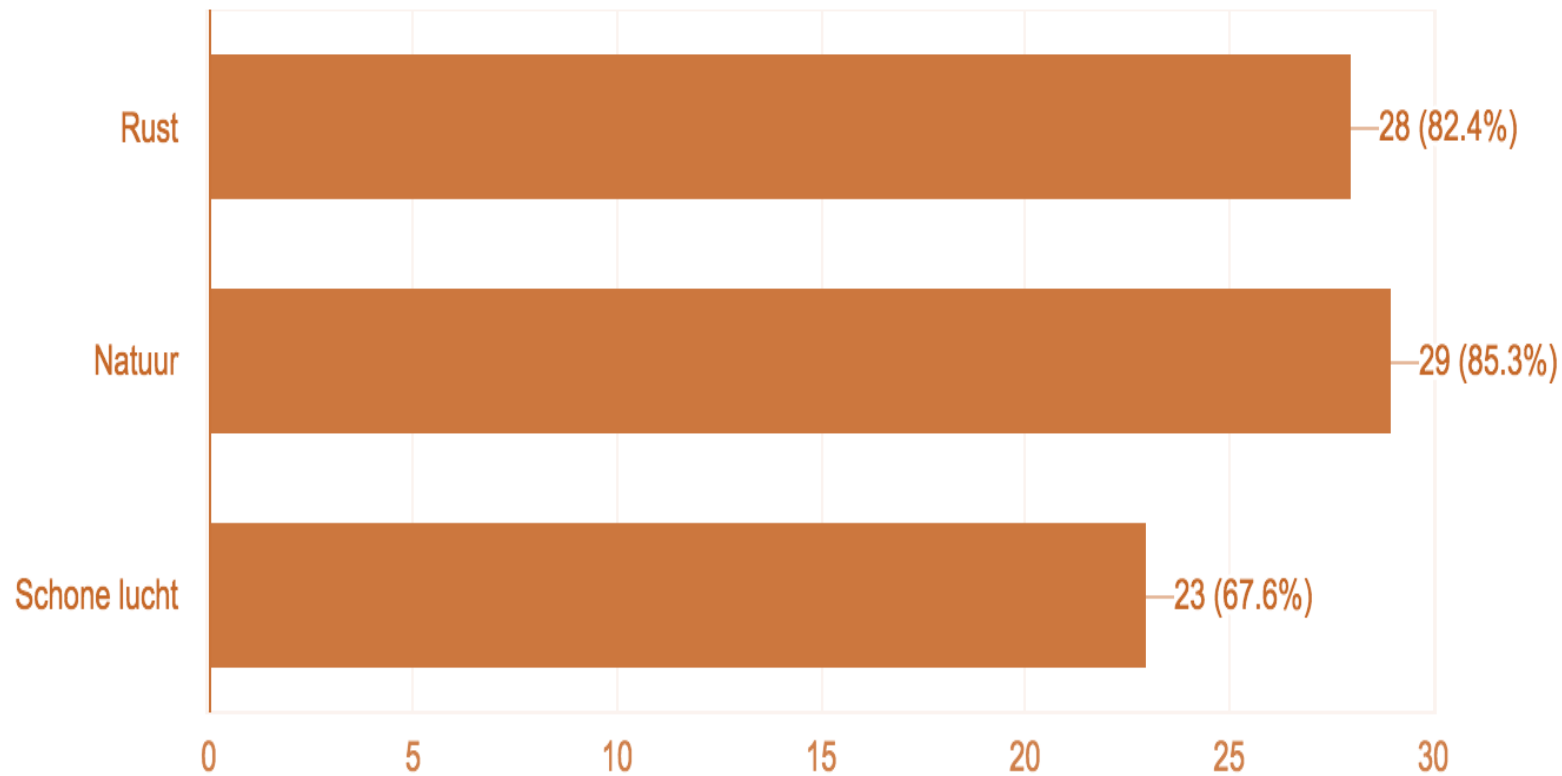
Grote schade voorzien aan economie Hoenderloo

Aan de respondenten is gevraagd de gevolgen aan te geven van de voorgestelde routes van Lelystad Airport die op 900-1800-2700 meter over Gelderland en Overijssel gaan.

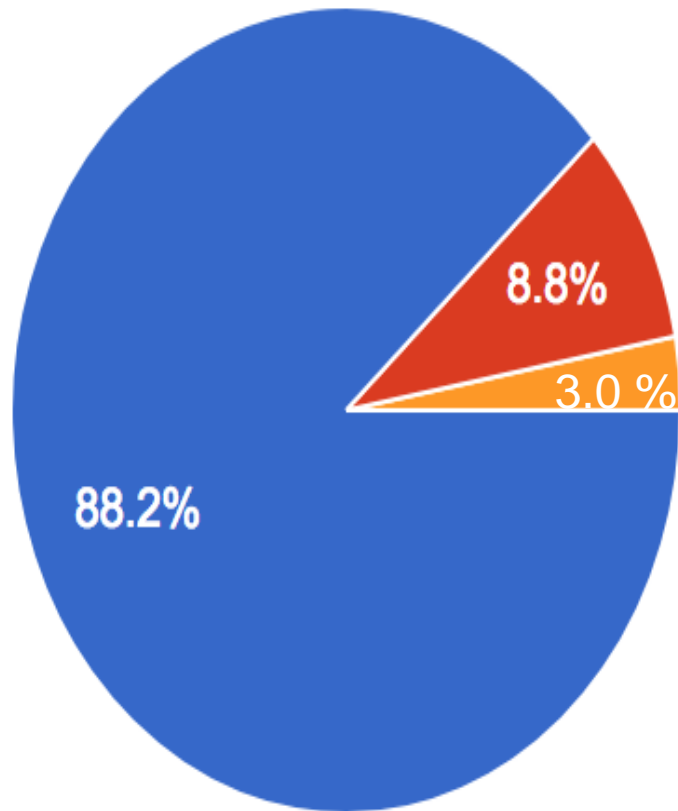
- Meer dan 82 % van de ondervraagden beschouwt rust als cruciale waarde voor het bedrijf. Meer dan 85 % geeft ook natuur aan en bijna 68 % schone lucht.
- 88,2 % van respondenten zegt dat de van toepassing zijnde kernwaarden (rust, natuur en schone lucht) van het bedrijf in gevaar komen.
- 65 % van ondervraagden verwacht een daling van de werkgelegenheid.
- 83 % van ondervraagden verwacht een negatieve impact op de omzet. Waarvan 47 % zeer negatief tot zwaar negatief.
- 82,4 % geeft aan negatieve gevolgen te zien voor het toerisme.
- Circa 67,6 % van de deelnemers vindt dat zij totaal geen inspraak hebben gehad. 23,5 % geeft aan dat er bijna geen inspraak was
- 100 % beoordeelt de informatieverstrekking als onvoldoende (van matig tot zeer slecht)

Belang van kernwaarden op bedrijf

Komen kernwaarden in gevaar door de routes?

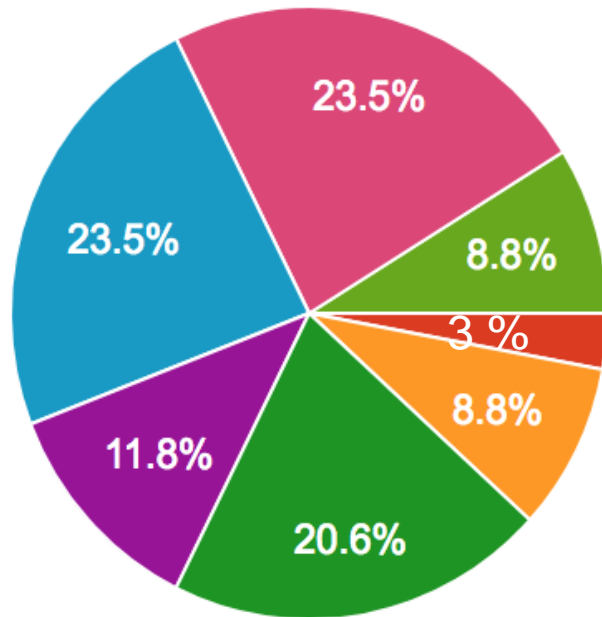
- Ja absoluut
- Een beetje
- Denk van niet
- Totaal niet

Effect van routes op omzet

- 82 % verwacht een negatief effect op de omzet
- 23,5 % verwacht een daling tussen de 20-50 %
- 23,5 % voorziet een daling van meer dan 50%

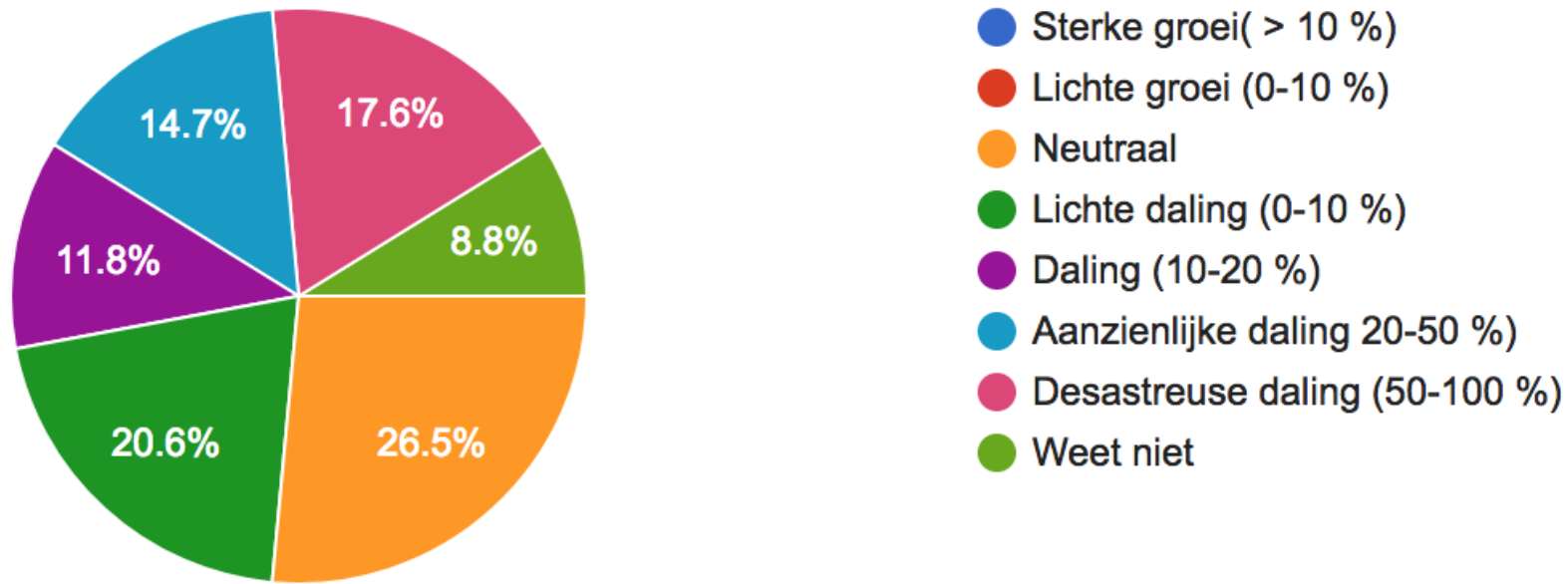

- Sterke groei (>10 %)
- Lichte groei (0-10 %)
- Neutraal
- Lichte daling (0-10 %)
- Daling (10-20 %)
- Aanzienlijke daling (20-50 %)
- Desastreuse daling (50-100 %)
- Weet niet

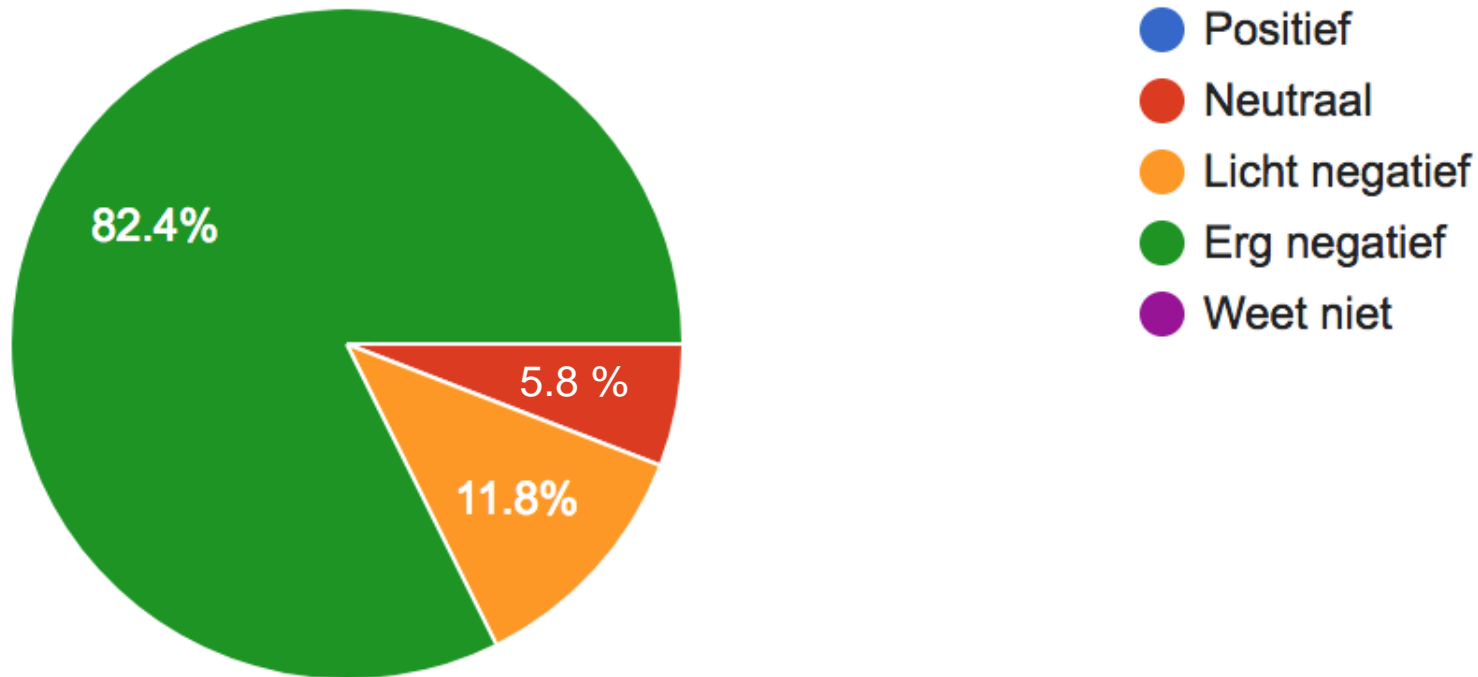
Effect van routes op werkgelegenheid

- Circa 65 % verwacht een negatief effect op de werkgelegenheid
- Circa 32 % verwacht een aanzienlijk tot zeer negatief effect op de werkgelegenheid

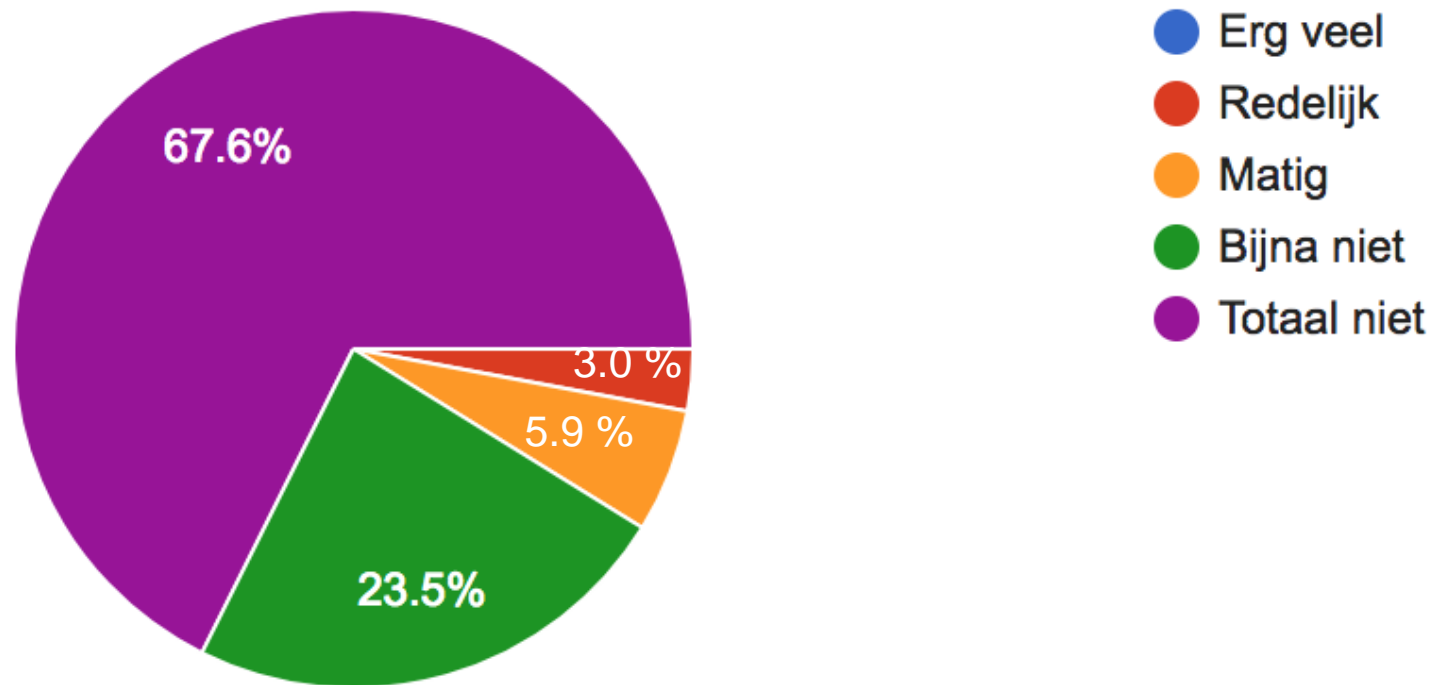
Effect van routes op toerisme

- 94,2 % verwacht een negatief effect op het toerisme
- Maar liefst 82,4 % verwacht een zeer negatief effect op het toerisme

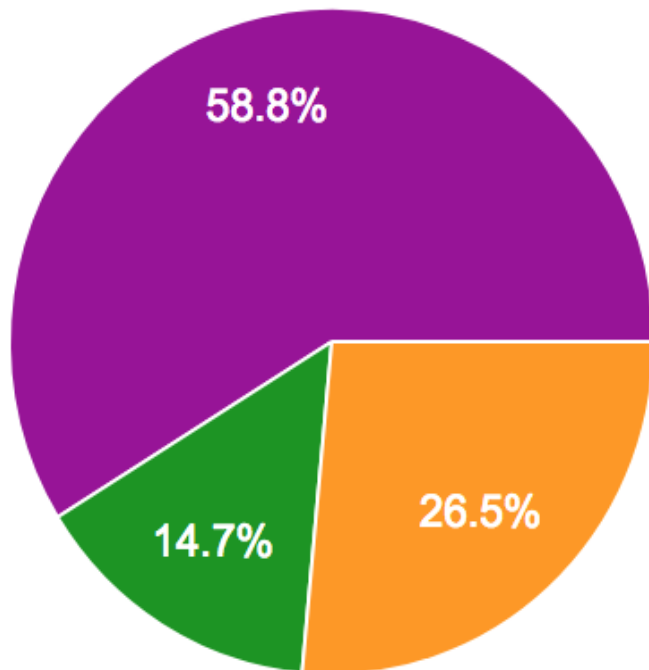
Welke mate van inspraak in proces/routes

- Circa 67,6 % vindt dat zij totaal geen inspraak hebben gehad
- 23,5 % geeft aan dat er bijna geen inspraak was

Welke mate van informatie m.b.t. routes

- Circa 59 % vindt dat zij zeer onvoldoende informatie heeft gekregen
- Bijna 15 % vindt de informatieverstrekking onvoldoende
- De rest vindt het matig

Reacties van de deelnemers

- Eerst luchtruim herzien, daarna pas Lelystad open.
- Het toerisme zorgt voor een belangrijk deel van onze omzet. Zij komen o.a. naar de Veluwe voor de rust, de natuur en schone lucht, kenmerkend voor de Veluwe. Als dat zo 'vervuild' / 'verstoord' wordt door het vliegverkeer verkiezen de toeristen een andere locatie boven de Veluwe. Dit zal voor de winkels en andere bedrijven zorgen voor omzetsdaling.
- Er zijn 5 à 6 vliegtuigen in de lucht als ik nu naar boven kijk, geen probleem, dat is oké, Lelystad Airport mag, maar pas als ze op de hoogte vliegen zoals nu.
- In een keer hoogte & vliegroutes indelen met openheid & eerlijkheid geeft pas vertrouwen in overheid & Schiphol.
- Onbegrijpelijk dat lage vliegen in deze omgeving (rust en natuur).
- Niet laag vliegen boven de Veluwe.

- Het is ongelooflijk dat de overheid zo over de hoofden van de burger zijn economische belang kan storten dat zo desastreus voor het welzijn van de samenleving is. Niet alleen het geluid maar ook de fijnstofdepositie neemt dramatisch toe over vrijwel het enige grote rust- en stilte gebied en natuur (waar de mens nog kan ontstressen!) in Nederland. Hoe kan het dat de Staat der Nederlanden deze "welvaarts" vervuiling verheft en doordrukt terwijl juist een vermindering van de stikstof emissie volgens de EU afspraken noodzakelijk is? Hoe gaat dit gecompenseerd worden en wie betaald? Hoe kan het dat de overheid die de burger en de aarde zou moeten beschermen, nota bene op kosten van de goed vertrouwende burger, juist haar bestaansrecht en de aarde verziekt? Bossen en insecten sterven. Stress wordt de volksziekte nr. 1. Wanneer stopt dit! Het enige alternatief is überhaupt geen vliegroutes extra over Nederland. Genoeg is genoeg!
- Laat Schiphol eerst zijn eigen (door incompetentie & grootheidswaan) problemen oplossen. Daarna, als Lelystad toch open moet, eerst het Nederlandse luchtruim opnieuw indelen. Dat wordt nu door ambtenaren & luchtverkeersleiding opgehouden.
- Er zal een aanmerkelijke waardedaling zijn van eigen huis/bedrijf en een enorme vermindering van het aantal bezoekers/gasten voor de Hoenderlose horeca bedrijven en middenstand.

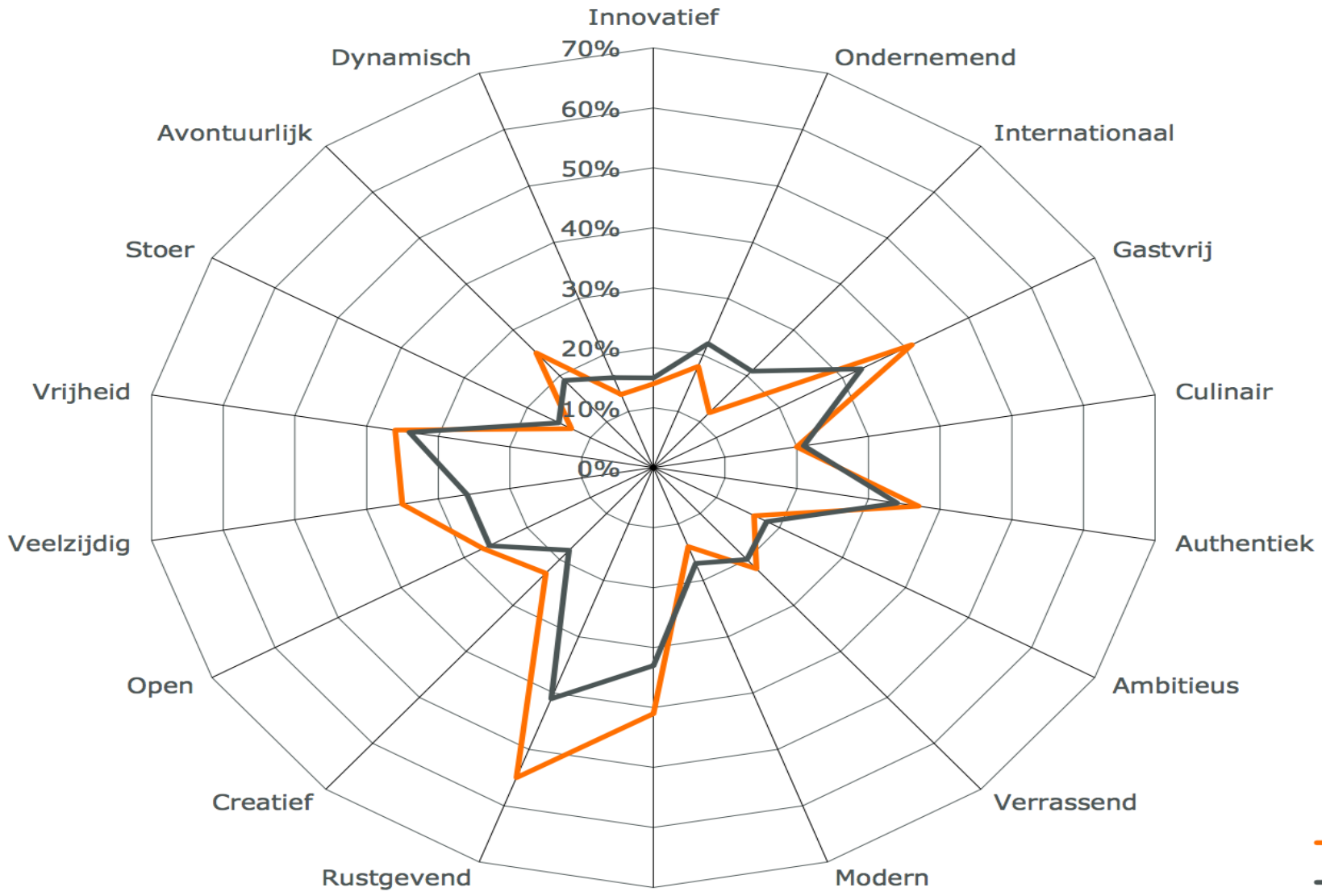

Bijlagen

1.4 Kernwaarden (1/4)

Gelderland scoort op 10 van de 18 kernwaarden hoger dan de gemiddelde score van alle provincies samen. Vooral op rustgevend, veelzijdig en sfeervol. Gelderland wordt wel minder internationaal gevonden.

- De drie kernwaarden met de hoogste score voor Gelderland zijn:
- rustgevend
  - sfeervol
  - gastvrij

— Gelderland
— Totaal

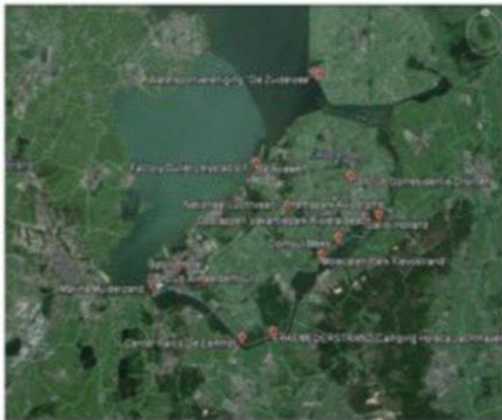

Onderzoek Stratagem ten behoeve van Lelystad Luchthaven besluit

effecten van vliegtuiggeluid op de aantrekkelijkheid van met name bungalowparken, hotels en campings in rustige gebieden. Op basis van literatuuronderzoek en een aantal telefonische enquêtes onder ondernemers is het alleen mogelijk een voorlopige conclusie te trekken over de balans van negatieve en positieve effecten als gevolg van de ontwikkeling van Lelystad Airport op de werkgelegenheid in de sector recreatie en toerisme in Flevoland en in de mogelijk betrokken gebieden in Overijssel. Het lijkt erop dat de mogelijke negatieve en positieve effecten elkaar in evenwicht houden. De indicatie uit het onderzoek is dat de netto werkgelegenheid noch toe- noch af zal nemen.

Om de directe en indirecte achterwaartse werkgelegenheidseffecten te realiseren, en de maximale economische effecten voor de regio te bereiken is het nodig dat Lelystad Airport zo wordt ingericht, dat

Om toch meer inzicht te verkrijgen in het effect van de ontwikkeling van Lelystad Airport op recreatie en toerisme is een telefonische enquête gehouden onder ongeveer 20 recreatieve ondernemingen, waaronder campings, bungalowparken, hotels en logies, golfbanen, jachthavens, musea en de factory outlet in Lelystad (zie bijlage 1). Hieronder wordt een selectie daarvan geografisch weergegeven voor Flevoland en de Veluwe.

Bijlage 1 - benaderde recreatieondernemingen

Naam	Contactpersoon	Resultaat	Plaats
Landel Waterpark Veluwemeer	Dhr. Holland	Geen effect	Biddinghuizen
Dorhout Mees	Dinesh Chotoe	Mogelijk negatief, afwachtend	Biddinghuizen
Oostappen Vakantiepark Riviera Beach	Jos Mennen	niet gesproken, via de pers	Biddinghuizen
Molecaten Park Flevostrand	Dhr. Prins	Waarschijnlijk negatief, rust wordt verstoord	Biddinghuizen
Apollo Hotel Almere City Centre	Manager	Geen effect	Almere
Marina Muiderzand	Operationeel manager	Geen effect	Almere
Golfclub Almeerderhout	Voorzitter	Nog geen standpunt	Almere
Lelymare Logies	Eigenaar	Geen effect	Lelystad
Yacht Club Lelystad Haven	Havenmeester Hendrik	5% teruggang in gasten	Lelystad-Haven
Walibi Holland	Niet gesproken		Biddinghuizen
National Aviation - Themepark Aviodrome	Albert Kraai	5-10% meer bezoekers	Biddinghuizen
Batavawerf Lelystad		Niet gesproken	Biddinghuizen
Factory Outlet Lelystad V F	Erwin van Kasteel	Geen effect	Biddinghuizen
Vakantiepark Eigen Wijze	Eigenaar	Geen effect	Bant
Watersportvereniging "De Zuiderzee"	Beheerder	Geen effect	Urk
ERKEMEDERSTRAND Camping Horeca Jachthaven & Dagrecreatie	Beheerder	Geen idee	Zeevolde
Center Parcs De Eemhof	Sylvester Ponsen	Niet gesproken	Zeevolde
Golfclub Golfresidentie Dronten	Voorzitter	Geen effect	Dronten
De Bremerberg		Wil niet meewerken	Biddinghuizen
Bungalowpark Stolpenheim		Niet gesproken	Nunspeet
Bungalows en Camping De Haeghehorst	Dhr Haeghe	Positief effect	Ermelo
Bungalows en Camping In de Rimboe	Beheerder	Geen idee	Ermelo
Camping De Hanenburg	Beheerder	Geen effect	Ermelo
De Horsterhoeve	Beheerder	Geen effect	Ermelo
Dolfinarium Harderwijk	Martin Foppen	Waarschijnlijk positief effect	Harderwijk
Golfbaan Het Rijk van Nunspeet		Niet gesproken	Nunspeet
Het Verscholen Dorp, Bungalowpark	Beheerder	Geen effect	Harderwijk
Molecaten Park De Hooghe Bijschel	Dhr. Prins	Waarschijnlijk negatief, rust wordt verstoord	Nunspeet

Echter, uit geen van deze onderzoeken valt af te leiden bij welke geluidsbelasting recreanten uit de natuurparken zouden wegblijven. Het literatuuronderzoek heeft dus weinig concrete aanknopingspunten opgeleverd. "

Wel is duidelijk dat de in de MER gebruikte geluidscontouren beperkte waarde hebben, omdat recreanten een andere beleving en dus dosis-respons relaties zullen kennen dan bewoners. Dat lijkt aannemelijk omdat een camping of bungalowpark voor een aantal bezoekers wordt bezocht vanwege de rust. Deze categorie verblijfsrecreatie (met overnachting) lijkt het meest bevattelijk voor vliegtuiggeluid".

Enkele kerncijfers vrijetijdseconomie Gelderland

maart 2017

- Gelderland: binnenlandse vakantieprovincie nummer 1 in Nederland
- Ruim 2,8 miljoen binnenlandse vakanties (16% van het nationale totaal) in 2016
- Waarvan ruim 2,3 miljoen toeristische (totaal excl. vaste standplaatsvakanties) vakanties
- Omstreeks 15,7 miljoen overnachtingen van Nederlanders tijdens vakanties in Gelderland
- Ruim 456 miljoen euro bestedingen aan binnenlandse vakanties in Gelderland
- Veluwe nummer 3 van Nederland bij de binnenlandse vakanties
- Er zijn 59.800 arbeidsplaatsen in de vrijetijdseconomie van Gelderland in 2015
- 6,1% van de totale Gelderse werkgelegenheid
- Ca. 170 miljoen ondernomen vrijetijdsactiviteiten in Gelderland (alle (dag) recreatieve activiteiten buiten de eigen woning van meer dan twee uur) in 2015
- Bijna 3,2 miljard euro bestedingen vrijetijdsactiviteiten
- Vanuit Duitsland (Nordrhein-Westfalen/Niedersachsen) zijn 4 miljoen dagtochten ondernomen in Gelderland in de periode juni 2015 t/m mei 2016
- De economische waarde van deze dagtochten komt uit op 308 miljoen euro
- 475.000 (meerdaagse) binnenlandse zakenreizen in de periode oktober 2012 tot oktober 2013
- Ca. 169 miljoen euro bestedingen (meerdaagse) binnenlandse zakenreizen
- Ca. 497.000 buitenlandse verblijfgasten in 2016 met 1.254.000 overnachtingen
- Er vinden in Gelderland ruim 53 miljoen wandelingen plaats in 2016 (12,2% van het nationale totaal)
- Gelderland is fietsprovincie nr. 1

Bronnen: CBS, CVO, CVTO, CZO, NBTC, LISA, www.fietsen.123.nl (2016), Nationale Wandelmonitor 2016

Hoenderloo
gem. Apeldoorn